

onderzoek" zegt Ottokar Lorenz in zijn werk over Leopold von Ranke, „is noch het feit op zich zelf, noch de handeling, waaruit het feit is voortgekomen, maar de overlevering, die van beide bestaat" 1). En willen we onder logos in deze samenstellingen en in dit verband, overeenkomstig de nieuwere opvatting, alleen den prozavorm van de rede in tegenstelling met den dichtvorm verstaan, dan blijft toch dezelfde betrekking tot den logos, daar juist de geschiedschrijving het eerst dezen prozavorm aanneemt en daardoor toont, dat zij haar uitgangspunt neemt in den logos als de rechtstreeksche uitdrukking van het denken in tegenstelling met het aangedreven, opgewekte gemoed of de dichtende phantasie, die zich den gebonden vorm der rede koos.

Dat het begrip logos ook in de philosophie een groundbegrip is blijkt wel niet uit het woord zelf, maar Plato noemt ergens in zijn werk over den Staat 2) de woorden philosophos en philologos als synoniemen; de minnaar van de wijsheid is de minnaar van de rede, door welke alleen die wijsheid, naar Plato's meening, verkregen wordt. Sedert de dagen van Socrates werd de vorming van begrippen door de rede de grondslag der wijsbegeerte en kwam de logos meer dan de praktische sophia op den voorgrond. De logica, die haar afkomst van den logos in haar naam reeds verraadde, werd geboren, al kwam de term zelf eerst bij de Stoïcijnen voor en nog niet bij den vader der logica, Aristoteles.

Zoo blijkt dus, dat etymologisch de logos, het woord als uiting der gedachte, het voorwerp is der philologie en dat bovendien datzelfde begrip in de ontwikkeling der historiographie en der philosophie de eerste plaats inneemt, het uitgangspunt vormt dier wetenschappen. Historisch zijn ze opgegroeid uit éénen wortel en

1) Pag. 308 en 309. Vergelijk daarmede den proloog van het Evangelie naar Lucas: *Ἐπειδὴ περ πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι διήγησιν περὶ τῶν πεπληροφορημένων ἐν ἡμῖν πραγμάτων, καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου, ἔδοξε καὶ μοί, παρηκολουθήσασθαι ἄνωθεν πάντων ἀκριβῶς, καθεξῆς σοι γράψαι, κράτιστε Θεόφιλε, ἵνα ἐπιγνῶς περὶ ὧν κατεγγέθη λόγων τὴν ἀσφάλειαν.*

2) Zie bladz. 17.